

Міністерство освіти і науки України
ДП «Київський Хореографічний Коледж»

Кафедра хореографії

КХ(БД)-41/4

ДИПЛОМНИЙ ПРОЕКТ

На тему

«Двохактна вистава «Сонцестояння»

Студентки 4 курсу

Кафедри хореографія

Форма навчання заочна

Лялюк Софія Романівна

Викладач: Шляхтич Олеся Сергіївна

Київ 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
I. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ВИСТАВИ	5
1. Опис вистави та її мета	5
2. Актуальність та інноваційність.....	7
3. Проблематика вистави	10
4. Лібрето.....	12
5. Історичний аналіз постановок	17
II. ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ВИСТАВИ	20
6. Сценографія	20
7. Музичний супровід	24
8. Світлове рішення	26
9. Костюми	28
10. Характеристика персонажів	31
11. Хореографічні малюнки	33
ВИСНОВКИ	36
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	38
ДОДАТКИ	39

ВСТУП

Актуальність теми. Балет «Сонцестояння» має велике значення для сучасного мистецтва та суспільства, оскільки він відображає актуальні тенденції і важливі цінності сучасності. Його актуальність проявляється у декількох аспектах.

«Сонцестояння» стоїть на передовій сучасного мистецтва, використовуючи новаторські підходи до хореографії, музики та сценографії. Це дозволяє балету бути не лише естетичним зверненням, але й платформою для висловлення сучасних ідей та відображення динаміки сучасного життя.

Вистава відображає потребу сучасного суспільства в поверненні до коренів та природних цінностей. У світі, який швидко змінюється під впливом технологій та глобалізації, багато людей відчувають потребу в збереженні та підтримці традицій, культурної спадщини та природного середовища. «Сонцестояння» відповідає на цю потребу, пропонуючи глибоке відображення українських звичаїв та обрядів, що робить його актуальним для аудиторії, що цінує культурну спадщину та ідентичність.

«Сонцестояння» важливо звертає увагу на проблему екології та взаємодії людини з природою. Зосереджений на гармонії з природою, балет нагадує глядачам про важливість екологічної свідомості та бережливого ставлення до навколишнього середовища, що є актуальною темою у сучасному світі.

Таким чином, балет «Сонцестояння» відзначається високою актуальністю у контексті сучасного мистецтва та суспільства, що робить його важливим культурним явищем, відображаючим сучасні тенденції та цінності.

Об'єкт дослідження — балет «Сонцестояння».

Предмет дослідження — вираження теми циклічності природи та боротьби світла і темряви через хореографічну постановку та символізм персонажів у балеті «Сонцестояння».

Мета дослідження — вивчити та проаналізувати сюжет і хореографічні особливості балету «Сонцестояння» для виявлення основних художніх засобів та символів, які використовуються для передачі ідей циклічності природи, боротьби життя і смерті, а також дослідити інноваційні підходи у постановці балету, що роблять його сучасним та актуальним.

Відповідно до мети було поставлено наступні **завдання**:

- Надати коротку характеристику вистави та її мети;
- Визначити актуальність та інноваційність вистави;
- Охарактеризувати проблематику та лібрето вистави;
- Розглянути сценографію та описати музичний супровід;
- Надати ескізи костюмів та хореографічні малюнки
- Зробити характеристику персонажів;

Методи дослідження. Теоретичний аналіз та узагальнення літературних джерел, комплексний аналіз.

Структура роботи. Робота складається з двох розділів, десяти підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи — 43 сторінки.

I. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ВИСТАВИ

1. Опис вистави та її мета

Балет «Сонцестояння» є захоплюючим витвором мистецтва, яке занурює глядачів у неповторний світ стародавніх українських традицій і міфів. Його основна тема — циклічна зміна сезонів, що відображається в житті людей і природи. Це твір, який прагне відтворити глибокі духовні і культурні цінності, втілені в українських обрядах і віруваннях, і передати їх через сучасне виконання балету.

Сюжет балету розгортається на фоні магічного сходу сонця в день Йоля — найкоротшого дня у році, що символізує народження нового сонця та повернення світла, яке перемагає темряву. Це є ключовим моментом в річному циклі, що відкриває новий цикл життя і росту. Ця мітка у часі, яка відзначає зміну стану природи, являє собою основу сюжету балету.

Відображуючи перехід від зими до весни, вистава починається з пробудження природи під першими променями сонця. Центральними персонажами є богиня родючості та материнства Мокошь і сонячний бог Хорс, які уособлюють жіночий та чоловічий початки відповідно. Протистоїть їм негативна героїня — богиня зими та смерті Мара, разом зі своїми темними силами. Вони не просто символізують певні сезони, але й втілюють більш глибокі філософські та духовні аспекти життя і смерті, родючості та занепаду.

«Сонцестояння» складається з двох актів або чотирьох сцен, кожна з яких відображає певний сезон та відповідні події. Перший акт починається з весняного пробудження природи, де глядачі стають свідками відродження життя після зимового сну. У цій сцені ми бачимо, як Мокошь благословляє землю, і під її руками пробуджуються квіти та дерева, що символізує початок нового циклу життя. Природа оживає, дерева вкриваються зеленим листям, а на луках

розквітають яскраві квіти. Птахи повертаються з далеких країв, і всюди лунають їхні пісні, що знаменують початок весни.

Друга сцена присвячена літньому сонцестоянню, коли сонце досягає свого апогею, і Хорс дарує своїм світлом радість та тепло всьому живому. Сонце сяє найяскравіше, і під його променями все життя розквітає. Люди святкують це чудове явище, організовуючи обрядові танці та весілля, висловлюючи свою вдячність і радість від достатку тепла та світла. Пісні та танці, що супроводжують ці свята, пронизані радістю і оптимізмом, а також надією на продовження плодючого сезону.

Третя сцена зосереджена на осінньому зборі урожаю. Тут показується, як людська праця приносить свої плоди, і Мокошь благословляє родючість. Ця сцена наповнена символікою врожаю, достатку та завершення циклу росту. Фермери збирають зерно, овочі та фрукти, які вони вирощували протягом усього року. Усі дякують землі за її щедрість, і це стає часом святкування та вдячності. Проте, одночасно з цим, починаються проявлятися темні сили Марі, які поступово набирають силу, готуючи природу до зимового спокою. Поступово дні стають коротшими, і осінній вітер приносить із собою холод, що нагадує про наближення зими.

Четверта, фінальна сцена, присвячена зимовому сонцестоянню, коли темрява досягає свого піку. Мара намагається поглинути світло, і в цей час відбувається вирішальна битва між нею і Хорсом, яка символізує вічну боротьбу між світлом і темрявою, життям і смертю. Це епічне протистояння відображає надію на відродження та новий початок, коли сонце знову починає свій шлях до висоти. Глядачі стають свідками цієї боротьби, що завершується перемогою світла над темрявою. Сонце знову піднімається на небосхилі, і цикл життя починається знову, даруючи нову надію і віру в безкінечне відродження.

Мета балету «Сонцестояння» — передати глибоку повагу до стародавніх традицій і міфів українського народу, відобразити циклічність природи та життя,

а також продемонструвати невід'ємний зв'язок людини з природою. Через багатогранність танцю, музики та візуального оформлення балет прагне пробудити в глядачах почуття єдності з оточуючим світом і глибше розуміння природних процесів, що впливають на наше життя. Важливо також показати, як ці древні знання і традиції можуть бути актуальними і в сучасному світі, нагадуючи нам про важливість гармонії з природою і поваги до її циклів. Через мистецтво балету автори прагнуть передати цю мудрість новим поколінням, викликаючи в них відчуття причетності до великого кола життя, яке об'єднує всіх нас.

В глибокому розумінні, балет «Сонцестояння» — це не просто відображення стародавніх українських традицій, але і прагнення показати, як ці традиції відображають універсальні закони природи і життя. Це мистецтво, яке намагається зрозуміти і відтворити глибинні процеси, що відбуваються в природі і в житті людей, і через це пробуджує в нас відчуття єдності і гармонії з всесвітом.

2. Актуальність та інноваційність

«Сонцестояння» — це не просто балет. Це важливий культурний виріб, що є символом злиття мистецтва та інновацій. Він являє собою відображення найсвіжіших тенденцій в мистецтві та суспільстві, стоячи на передовій сучасних мистецьких течій. Його актуальність та інноваційність проявляються у численних аспектах: від глибокої тематики та змістовної насиченості сюжету до використання сучасних технологій, які допомагають створювати незабутні візуальні та аудіальні ефекти, що надають виставі неповторного шарму.

В епоху, коли світ невпинно змінюється під впливом глобалізації та технологічного прогресу, все більше людей відчувають потребу в поверненні до своїх коренів. Поява ностальгії по розумінню природи, бажання відновити

зв'язок з нею, пережити глибоке і духовне досвід через відкриття в собі давніх традицій, стає одним з ключових мотивів балету.

«Сонцестояння» не просто демонструє повагу до українських звичаїв та обрядів. Воно прагне відродити і прославити ці традиції, показуючи їхню глибину та значимість як важливу складову нашої культурної спадщини. Це вистава, яка через танець та музику розповідає про багатство нашого минулого, про силу наших традицій, відіграючи значну роль у збереженні та популяризації культурних цінностей.

Якщо заглибитися у сюжет «Сонцестояння», то можна побачити яскравий відблиск нашої історії, нашої культури, і нашого способу життя. Це — відображення глибокої поваги до українських традицій та обрядів, справжній шедевр, який нагадує нам про важливість збереження нашої культурної спадщини. Воно демонструє, що мистецтво може бути не тільки красивим, але й глибоко значущим, викликаючи в нас емоції та захоплення своєю красою і силою.

«Сонцестояння» — це не просто вистава, це справжнє свято нашої культури. Воно надихає нас дивуватися, відчувати, досліджувати і цінувати нашу спадщину, водночас нагадуючи про важливість збереження і передачі цих цінностей майбутнім поколінням. Це — вистава, яка не просто розповідає історії, а відкриває перед нами велич нашої культури, її мудрості та краси.

Особливо актуальним є екологічна свідомість, яку висвітлює балет «Сонцестояння». У центрі сюжету знаходиться взаємодія людини з природою, що є надзвичайно важливим у контексті сучасних екологічних викликів. Ця тема є невід'ємною частиною балету, який не лише акцентує увагу на значущості гармонії з природою, але й підкреслює важливість дбайливого ставлення до навколишнього середовища. Він є відгуком на поточні еко-тренди та потреби суспільства, показуючи нам, що мистецтво може бути не лише красивим, але й відповідальним.

«Сонцестояння», як сучасний балет, представляє собою не просто зразок технічної майстерності та хореографічної витонченості. Це важливий культурний феномен, що має велику соціальну значущість. Постановка акцентує увагу глядача на важливості єдності та співпраці між людьми в сучасному світі, що часто переживає розділ та конфлікти.

Балет використовує символічну боротьбу між світлом і темрявою, добром і злом як метафору для ілюстрації сучасних соціальних викликів. Це глибокий та багатовимірний образ, що відображає виклики, з якими ми стикаємося як окремі індивіди та як суспільство в цілому. Він показує, що лише через об'єднання наших зусиль ми зможемо подолати неминучі кризи і проблеми, що стоять перед нами. Це підкреслює значення солідарності та взаємодопомоги в сучасному світі.

Інноваційний підхід до творчості, що проявляється в «Сонцестоянні», полягає в інтеграції різних форм мистецтва для створення унікального художнього продукту. Постановка включає в себе не лише танець, але й музику, сценографію, візуальні ефекти та інші елементи, що в сукупності створюють багатогранний та зворушливий виступ. Цей цілісний підхід до мистецтва дозволяє захопити широке коло глядачів, незалежно від їх віку чи персональних смаків.

Велика увага приділяється підбору музики, яка підкреслює емоційний настрій кожної сцени, а також використанню сценографії та візуальних ефектів для створення унікального атмосферного середовища. Це допомагає створити виставу, яка може привабити різноманітну аудиторію і зробити балет доступним та цікавим для більш широкого кола глядачів.

Таким чином, «Сонцестояння» - це не просто балет, а мистецтво, яке прагне привернути увагу до важливих соціальних питань, і водночас це святкування краси та гармонії, які можуть бути досягнуті через об'єднання різних форм мистецтва.

Балет «Сонцестояння» є не лише шанобливим відображенням культурної спадщини, але й втіленням сучасних мистецьких і технологічних тенденцій. Він з'єднує в собі багатство традицій і новітні досягнення мистецтва, стає своєрідним мостом між минулим і майбутнім. Це робить балет не лише актуальним, але й важливим засобом культурної комунікації, здатним об'єднувати людей навколо спільних цінностей і прагнень. Він є відповіддю на потреби сучасного суспільства, відображає його стурбованість екологічними питаннями та прагненням до соціальної гармонії.

3. Проблематика вистави

Балет «Сонцестояння» не просто вражає мистецьке видовище, що зачаровує своєю витонченістю і майстерністю, а й глибокий філософський твір, що втілює в собі ряд важливих проблем. Ці проблеми викликають гостре резонанс зі станом сучасного суспільства та культури, стимулюючи до роздумів і обговорень.

Однією з найбільш важливих проблем, яку освітлює цей балет, є взаємодія людини з природою. Ця тема розкривається через зображення циклічності природних явищ і їх глибокого впливу на людське життя. Через вражаючі візуальні зображення та глибокі символи, вистава нагадує глядачам про критичну важливість збереження гармонії між людиною та довкіллям.

У контексті сучасного світу, де екологічні проблеми стають все більш актуальними і нагальними, «Сонцестояння» стає невід'ємним висловом культури, що відображає нашу колективну відповідальність. Воно є життєво важливою нагадівкою про необхідність дбайливого ставлення до природи та її ресурсів. Це повідомлення особливо важливе в сучасному суспільстві, де ми часто забуваємо про важливість сталого розвитку та екологічного балансу.

Балет — це мистецтво, що зачаровує і вражає, але «Сонцестояння» вносить ще більше глибини. Твір акцентує увагу на вічній боротьбі між світлом

і темрявою, між добром і злом, що відображає не лише природні цикли, але й внутрішній конфлікт людини.

Наш балет майстерно демонструє, що світло завжди здатне перемагати темряву, незважаючи на труднощі, які можуть виникнути. Ці теми відображають сучасні соціальні виклики, де конфлікти стають поширеними. Проте, вистава показує, що з єдністю і зусиллями можна досягти гармонії.

«Сонцестояння» також піднімає тему взаємодії традицій і сучасності. В постановці поєднуються стародавні українські обряди і сучасні художні прийоми, нагадуючи про важливість збереження культурної спадщини і відкритості до інновацій.

В сучасному світі, де традиції часто не дістають уваги заради інновацій, «Сонцестояння» нагадує про цінність історичних коренів.

Вистава не лише вражає витонченістю, але й стимулює роздуми, йдучи далі за мистецтво. Він втілює виклики, які важливі для суспільства і культури. Твір є не лише захоплюючою постановкою, але й філософським твором, що спонукає до осмислення власних цінностей.

Соціальна єдність та взаємодія, безсумнівно, відіграють важливу роль у балеті «Сонцестояння». Кожен персонаж із своїм унікальним життєвим шляхом і особистісними випробуваннями стикається з необхідністю об'єднатися з іншими для спільної боротьби проти потужних темних сил. Ця боротьба символізує важливість спільної роботи та взаємодопомоги у досягненні спільних цілей. Ця ідея особливо актуальна в контексті сучасних соціальних та політичних викликів, де співпраця та розуміння між різними групами людей є ключем до прогресу та стабільності.

«Сонцестояння» також піднімає важливу тему особистого розвитку та самопізнання. Через унікальні персонажі балету, їхні дії, потужні емоційні досвіди та взаємовідносини, вистава показує шлях до самопізнання та розвитку, яким проходить кожна людина. Це відображає сучасні тенденції до

самовдосконалення та пошуку свого місця у світі, відчуття своєї значущості та відповідальності у світі, що постійно змінюється.

В балеті «Сонцестояння» особлива увага приділена темі моральних та етичних цінностей. Герої вистави стикаються з глибокими внутрішніми конфліктами та важкими виборами, які змушують глядачів замислитися над власними цінностями та принципами. Це викликає в глядачів потребу у глибшому розумінні себе та світу, а також стимулює моральне зростання та осмислення власних етичних орієнтирів.

Таким чином, балет «Сонцестояння» охоплює широкий спектр важливих тем і проблем, які є актуальними для сучасного суспільства. Це не лише захоплююча мистецька постановка, але й глибокий філософський твір, який спонукає до роздумів і самовдосконалення. За допомогою різноманітних художніх виразних засобів, він змушує глядача замислитися над важливими соціальними та етичними питаннями, стимулюючи до осмислення власних цінностей та місця в світі.

4. Лібрето

Балет «Сонцестояння» представляє собою захоплюючий та енергійний мистецький твір, що переносить нас у світ уяв, магії та фантазії. Ця історія відбувається на фоні чарівного лісу, який занурений у містичну ауру під час святкування літнього сонцестояння. Цей день, який відзначає найдовший день року, завжди був оточений атмосферою магії та таємниці, що надає цій постановці особливого колориту.

Сюжет балету розгортається навколо взаємодії головних персонажів з природою та темними силами, що намагаються руйнувати її гармонію. Ця взаємодія не лише відображає боротьбу добра і зла, але й підкреслює важливість збереження природного балансу та гармонії на нашій планеті.

Щоб краще зрозуміти глибину сюжету, основні події балету та головні персонажі представлені у вигляді деталізованих таблиць. Ці таблиці не лише відображають хронологію подій, але й розкривають характери персонажів, їхні мотиви та роль у сюжеті.

Опис головних подій балету відображає хронологію сюжету, який починається з веселих святкувань літнього сонцестояння. Це свято, яке відзначається красою природи та ритмом танцю, поступово змінюється на напружену боротьбу між силами світла та темряви. Головні події, які відбуваються на сцені, визначають основний рух сюжету та ключові моменти, що формують сюжетну лінію (Таблиця 1.1).

«Сонцестояння» — це не просто балет, це мистецтво, яке розповідає історію за допомогою руху, мелодії та емоцій. Це поєднання музики, танцю та драматургії створює унікальний творчий синтез, що зачаровує глядачів і залишає незабутній вплив на них.

Таблиця 1.1

Головні події балету

Подія	Опис	Головні персонажі
Початок Сонцестояння	Завіса відкривається, глядачі опиняються в чарівному лісі, де відбувається свято.	Природа, Фея Природи
Зустріч з головними героями	На сцені з'являються хлопець та дівчина, що вирушають у подорож лісом.	Хлопець, Дівчина
Поява темних сил	Темні сили намагаються захопити ліс і зруйнувати його гармонію.	Темний Володар, його слуги
Боротьба за	Хлопець і Дівчина разом з Феєю	Хлопець, Дівчина, Фея

гармонію	Природи вступають у боротьбу з темними силами.	Природи, Темний Володар
Перемога світла	Завдяки мужності героїв та підтримці природних сил, світло перемагає темряву.	Хлопець, Дівчина, Фея Природи, Темний Володар
Відновлення гармонії	Ліс повертається до життя, святкування продовжується з новою силою.	Хлопець, Дівчина, Фея Природи, духи лісу

Для повного розуміння лібрето важливо також звернути увагу на головних персонажів балету (Таблиця 1.2). Кожен з них має свою унікальну роль і характер, що дозволяє розкрити глибокий зміст постановки та донести до глядачів важливі моральні уроки.

Таблиця 1.2

Головні персонажі балету

Персонаж	Опис	Роль у сюжеті
Хлопець	Молодий, сміливий і рішучий герой, який вирушає на зустріч пригодам та стає на захист природи від темних сил.	Головний герой, захисник природи
Дівчина	Ніжна та мудра героїня, яка підтримує Хлопця і разом з ним бореться за збереження гармонії в лісі.	Головна героїня, союзник Хлопця
Фея Природи	Дух лісу, що уособлює силу та красу природи. Вона допомагає головним героям у боротьбі з темрявою.	Допоміжний персонаж, символ природи
Темний	Антагоніст, який прагне захопити ліс і	Головний

Володар	знищити природну гармонію. Його слуги постійно намагаються завадити головним героям.	антагоніст, символ темряви та хаосу
---------	--	-------------------------------------

«Сонцестояння» — це балет, який зумів об'єднати в собі не тільки витончене мистецтво танцю, але й глибокий філософський зміст. Детальний опис головних подій дозволяє глядачам не просто дивитися, але й більш глибоко зануритися в сюжет, розуміти його, співпереживати героям. Все це допомагає зрозуміти, як розвиток подій впливає на кожного з персонажів та загальну динаміку вистави.

1. Початок Сонцестояння:

Першим актом для глядачів є завіса, яка відкривається, і вони опиняються в чарівному лісі, де відбувається величне свято. Це місце, де природа оживає, і лісові духи танцюють, вшановуючи сонце. Фея Природи — вона той, хто керує цим дійством. Вона розповідає історію про важливість гармонії та рівноваги в природі, про те, як важливо усвідомлювати їх і пам'ятати про них, живучи своїм життям.

2. Зустріч з головними героями:

На сцену приходять два молодих героя: хлопець та дівчина. Вони захоплені красою лісу і вирушають у подорож, досліджуючи його та насолоджуючись святом. Їхні танці відображають чистоту та невинність молодості, а також глибокий зв'язок з природою. Їхня любов до природи, їхня захопленість її красою залишає виразний слід в їхніх діях.

3. Поява темних сил:

Зміна сцени відбувається раптово. Свято переривається, коли з'являються темні сили на чолі з Темним Володарем. Вони намагаються захопити ліс, руйнуючи все на своєму шляху. Ця подія символізує загрозу, що нависає над природою через людську недбалість та зловживання ресурсами. Це дуже

важливий момент, який показує, які наслідки можуть бути від необачливого ставлення до природи.

4. Боротьба за гармонію:

Хлопець і Дівчина, не зважаючи на всі труднощі, разом з Фесею Природи та лісовими духами вступають у боротьбу з темними силами. Вони використовують свою мудрість та мужність, щоб відновити гармонію в лісі. Ця сцена наповнена динамічними танцями та драматичними сутичками, що підкреслюють важливість спільних зусиль у боротьбі з темрявою.

5. Перемога світла:

Після важкої битви, завдяки мужності та рішучості головних героїв, світло перемагає темряву. Темний Володар і його слуги відступають, а ліс знову наповнюється життям та світлом. Ця подія символізує перемогу добра над злом та відновлення природного порядку. Це важливий момент, який показує, що добро завжди перемагає, незважаючи на всі труднощі.

6. Відновлення гармонії:

Ліс повертається до життя, і святкування продовжується з новою силою. Природа відновлюється, і лісові духи разом з головними героями танцюють, вшановуючи перемогу світла. Ця заключна сцена підкреслює важливість збереження гармонії та рівноваги в природі, показує, як важливо цінувати те, що ми маємо, і берегти це для майбутніх поколінь.

«Сонцестояння» — це не лише художня постановка, але й філософський твір, який спонукає глядачів замислитися над важливими питаннями взаємодії людини з природою та необхідності збереження природної гармонії. Через ключові події та глибокі символи, балет передає важливі моральні та етичні уроки, які резонують із сучасними соціальними та екологічними проблемами, акцентуючи увагу на їх значущості у сучасному світі.

5. Історичний аналіз постановок

Балет «Сонцестояння» є унікальною постановкою, яка з успіхом поєднує сучасні інтерпретації традиційних тем, і безперечно становить значний внесок у балет як жанр мистецтва. Цей вирізняючийся балет надзвичайно детально і глибоко відображає загальнолюдські теми людського досвіду, такі як вічна боротьба між світлом і темрявою, неперервна взаємодія людини з природою і святкування природних циклів, що діються в нашому світі.

Тематичні елементи, на яких базується «Сонцестояння», мають глибокі коріння в історії балету і яскраво відображають важливість цього жанру як засобу художнього вираження універсальних людських цінностей і досвіду. Це підкреслює значущість і важливість балету не просто як форми танцю, але й як виразної форми мистецтва, яка має неймовірну можливість відображати та інтерпретувати важливі аспекти людського життя і досвіду.

Вистава піднімає важливі питання про людський досвід та взаємодію з природою, викликаючи глибокі роздуми. Воно зумовлює нас задуматися про важливість природних циклів та про те, як ми як людство взаємодіємо з природою та відповідаємо на своє оточення. Це розкриває значення боротьби між світлом і темрявою, що є універсальною темою, яка відображає нашу постійну боротьбу між добром і злом, позитивними та негативними аспектами нашого життя.

«Сонцестояння» також показує важливість балету як форми мистецтва, що має здатність відображати та інтерпретувати важливі аспекти людського досвіду. Це не просто вражаюче візуальне шоу, але і глибоке, багатозначне та емоційно насичене втілення людського досвіду та універсальних тем. Це підкреслює значущість балету не тільки як форми танцю, але й як форми мистецтва, яка має можливість відображати та інтерпретувати важливі аспекти людського досвіду.

Вистава є блискучим прикладом того, як балет може служити не просто розважальною подією, а глибоким дослідженням людини і її взаємодії з світом

навколо. Це є важливою частиною нашої спільної культурної спадщини і виразним засобом комунікації, який використовує мову тіла для передачі емоцій, ідей та значень.

Коли ми вивчаємо балет з історичної перспективи, важливо розглянути попередні балетні постановки, які розглядали схожі теми. Це допоможе нам краще зрозуміти, як балет відбиває та інтерпретує ключові аспекти людського досвіду.

«Лісова пісня» (1936) — це український балет, створений на основі драми-феєрії Лесі Українки [1]. В цьому творі керований романтичним коханням молодий хлопець вступає в взаємодію з природою, представленою у вигляді мавки — духу лісу. Природа в цьому творі відіграє не просто роль сценічного фону, а стає активним учасником подій, впливаючи на хід сюжету та відносини персонажів. Це підкреслює важливість природи в нашому житті та її вплив на наші вчинки і вибори.

Інший важливий приклад, що вартує розгляду, — це «Коппелія» (1870), французький балет на музику Лео Деліба [2]. Цей твір розкриває історію взаємодії між людиною та механічними істотами, створеними нею. Цей балет також досліджує тему боротьби між реальним і уявним світом, добром і злом, відображаючи складність і непередбачуваність людських відносин та моральних виборів.

Обидва ці твори, від сучасного українського балету до класичного французького, є унікальними в своєму роді та відображають глибоку причетність балету до тематики взаємодії людини з природою та боротьби добра і зла. Ці теми та образи, які вони створюють на сцені, є частиною багатой хореографічної традиції, до якої відноситься «Сонцестояння».

«Сонцестояння» не просто продовжує цю традицію, але й розвиває її, пропонуючи новітні інтерпретації та виразні хореографічні рішення, що відображають сучасні уявлення про людину, природу та мораль. Це балет, який

відображає сучасний погляд на давні теми, поєднуючи традицію і новаторство в одному виставленні.

II. ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ВИСТАВИ

6. Сценографія

Сценографія — це мистецтво оформлення театральної вистави. Це вид художньої творчості, завданням якої є створення образу вистави в сценічному часі й просторі. Сценографія охоплює всі складові оформлення, включаючи декорації, меблі, посуд, костюми, маски та освітлення [3].

Сценографія балетної вистави «Сонцестояння» відіграє ключову роль у створенні не лише естетичної привабливості, але й у передачі глибоких символічних значень, пов'язаних із циклом природи, зміною пір року та боротьбою між світлом і темрявою. Атмосфера, створена завдяки добре продуманим декораціям та особливій світловій палітрі, вдало підкреслює магічність, емоційний настрій та драматичний розвиток подій, створюючи незабутні враження для глядачів.

Декорації у «Сонцестоянні» ретельно продумані для того, щоб відтворити атмосферу кожної пори року, символізуючи цикл природи та підкреслюючи взаємодію між головними персонажами. Це дозволяє глядачам відчувати більш глибокий зв'язок з історією та її персонажами, занурюючи їх у світ, де природа і люди тісно переплетені.

Перший акт та перша сцена починається у весняному лісі на світанку, де сцена заповнена деталями, що передають пробудження природи після довгої зими. На сцені можна побачити залишки танучого снігу, перші проліски, що пробиваються крізь землю, і чути спів пташок, що оживають із приходом весни. Центральним елементом декорацій є таємничий алтар із зображенням «колеса року», що символізує безперервний цикл природи. Навколо алтаря танцюють дівчата, які уособлюють чотири пори року: Весну, Літо, Осінь та Зиму. Їхні танці та хороводи підкреслюють циклічність та взаємозв'язок сезонів. Поява Лади, що уособлює весну, супроводжується змінами у декораціях: холодні зимові тони

поступаються місцем теплим і яскравим весняним кольорам. Мара, що уособлює зиму, намагається утримати землю у своїх крижаних обіймах, але зрештою відступає, коли «колесо року» обертається, відкриваючи нову сторінку життя.

Друга сцена красиво та динамічно перетворюється на ідилічне зображення сільського поселення в час святкування літнього сонцестояння. Декорації тещеславно відтворюють деталі сільського життя. У цьому сценарії можна побачити будинки з солом'яними дахами, що посеред поля з дозріваючим урожаєм, створюють неповторний колорит і атмосферу. На передньому плані розташована велика ватра, навколо якої зібралися селяни. Цей елемент є центром уваги, він притягує погляди, створюючи відчуття тепла, спільноти, і радісного святкування. Селяни плетуть вінки з польових квітів, грають на музичних інструментах, відзначаючи найдовший день у році. Їхні ритуали та традиції здаються непередаваними, вони втілюють дух літа і святкування життя. Звуки і кольори літа наповнюють сцену, підкреслюючи життєдайність і енергію цього сезону. Атмосфера радості та святкування переповнює сцену під час танців навколо «травневого дерева», що прикрашено різнокольоровими стрічками. Поява Мокоші у зрілому віці та її захоплюючий танець із Хорсом символізують родючість і силу сонця, що викликає в глядачів почуття дивовижної та таємничої гармонії природи.

Другий акт та третя сцена балету «Сонцестояння» присвячена осінньому періоду та його символічному значенню. Сценографія цього акту відображає зрілість природи, підготовку до зими та завершення циклу зростання. Декорації осіннього акту включають елементи осіннього лісу з золотистими, червоними та коричневими листям. Центральною фігурою стає Велес, який уособлює осінню прохолоду та мудрість. Його поява супроводжується зміною кольорової палітри на сцені: теплі літні тони поступаються місцем холоднішим осіннім відтінкам. Стрибог, одягнений у яскраві тони, роздає селянам дари природи, такі як хліб та

фрукти. Ця сцена підкреслює щедрість осені та підготовку до зими. Люди радісно приймають дари, що символізує завершення урожайного сезону та початок збору запасів на холодну пору.

Четверта сцена балету «Сонцестояння» зосереджений на зимовому періоді, символіці смерті та переродження, а також кульмінації боротьби між світлом і темрявою. Сцена зими починається із зустрічі старих богині Мокош та бога Хорса. Декорації включають засніжений пейзаж, крижаний трон та темні елементи, що символізують холод та смерть. Поява Мари та її темних сил супроводжується ще більш похмурими тонами та додатковими елементами криги й снігу. На сцені селяни святкують Самайн — свято Хеловіна, прикрашаючи сцену гарбузами та кукурудзою. Вони запалюють свічки, які символізують надію та спробу боротися з темрявою. Однак поява Мари з косою і темними силами призводить до драматичного протистояння, кульмінацією якого стає загибель Хорса. Остання картина представляє найкоротший день року - Йоль. Селяни готуються до святкування, прикрашають свої оселі та влаштовують велике вогнище у лісі, яке символізує боротьбу зі злом. З приходом світанку сцена освітлюється першим променем сонця, що символізує народження нового Хорса і перемогу світла над темрявою.

У виставі «Сонцестояння» використовується світлова палітра, яка змінюється відповідно до пори року та емоційного настрою сцени. Це акцентує увагу глядача на ключових моментах сюжету та підкреслює символічні зміни, які відбуваються в житті героїв.

Періоди весни та літа представлені через теплі, яскраві кольори. На початку весни використовуються зелені та світло-жовті відтінки, які служать символом пробудження природи після зими та приходу тепла. Ці кольори емоційно підкреслюють початок нового циклу життя і відродження після зимового сну. Коли настає літо, сцена освітлена яскравими жовтими та оранжевими кольорами, які відображають енергію сонця, життєдайність та

радість. Під час святкування літнього сонцестояння, сцена буквально купається в світлі, створюючи відчуття найяскравішого та найтеплішого дня у році.

Осінь в «Сонцестоянні» характеризується багатю палітрою золотистих, червоних та коричневих тонів. Ці кольори створюють атмосферу зрілості та завершення, а також підготовки до зими. Поява Велеса, який приходить з першими прохолодними вітрами, підкреслюється використанням холодних білих та блакитних світлових акцентів. Це наголошує на зміні сезону та наближенні зими. Світло поступово стає м'яким та менш насиченим, що символізує скорочення денного світла та настання довгих, холодних ночей.

Сцени зими та боротьби з Марою в балеті «Сонцестояння» характеризуються темними, синіми та фіолетовими відтінками, які акцентують холод, смерть та панування темряви. Ці колірні схеми змушують глядача відчувати суворість зими та трагічність боротьби. Світлові акценти відіграють критичну роль у кульмінації вистави, коли на сцену з'являється перший промінь сонця — це символізує народження нового Хорса. Яскраве біле та золотисте світло, що розганяє темряву, відображає перемогу світла над темрявою та втілює надію на новий цикл життя. Цей момент є вирішальним у виставі, оскільки він знаменує відродження та початок нового року.

У сценографії балету «Сонцестояння» природні елементи та світлові ефекти гармонійно поєднуються, створюючи атмосферу стародавніх українських міфів та символів. Декорації та світлова палітра вистави ефективно передають зміни сезонів, драматичну боротьбу між силами добра і зла та циклічність життя. Це привносить глибокий символічний зміст у виставу та робить її візуально вражаючою. Кожна деталь сценографії ретельно продумана для того, щоб створити у глядачів відчуття занурення у магічний світ, де кожна пора року має своє місце та значення у великому циклі життя. Це дозволяє глядачам не просто спостерігати за подіями на сцені, але і відчувати всю глибину та символіку представленого там світу.

7. Музичний супровід

Балетна вистава «Сонцестояння» — це дивовижно захоплюючі, відчутно емоційний та візуально прекрасний виступ, який є глибоким відображенням культурних та духовних традицій українського народу. Це не просто вистава, а щось багато більше — воно є мистецьким втіленням людського життя, емоцій та духовності, втілене через мову танцю і музики.

Ця постановка є винятковим поєднанням музики, хореографії та візуального мистецтва, кожен елемент якого має свою унікальну роль. Музика, що супроводжує кожен момент цієї постановки, відіграє ключову роль. Вона створює емоційний фон і візуальну гармонію кожної сцени, від динамічних та життєрадісних до спокійних та меланхолійних, і є невід'ємним елементом, що формує загальну атмосферу вистави.

Музичний супровід, який був спеціально створений для «Сонцестояння», є унікальним за своєю різноманітністю. Діапазон жанрів, що використовується, включає в себе вплив народної, класичної та сучасної музики, створюючи широкий спектр звукових текстур. Це не тільки дозволяє використовувати музику як потужний інструмент для передачі емоцій і створення атмосфери, але також допомагає занурити глядачів у різні аспекти української культури та історії.

Постановка «Сонцестояння» є втіленням глибини культури і традицій, що беруть свій початок від українського народу. Вона відображає сутність духовності і культурних цінностей через міцний зв'язок між музикою, танцем та візуальним мистецтвом. Вона розкриває суть людського життя, досвіду і емоцій, втілену в рухах танцю, мелодіях музики та кольорах світла і тіні.

В першому акті балету «Сонцестояння», який символізує приход весни, музика набуває особливої виразності. Вона наповнена життєрадісними, світлими мотивами, які відображають відродження природи і її пробудження

після зимового сну. Ці мотиви передають невимовну радість від початку нового циклу життя, від відчуття, що все навколо оживає, розквітає. Використовуючи різноманітність музичних інструментів і технік, композитор намагається передати всю гамму емоцій, пов'язаних з цим прекрасним періодом року. Музика в цьому акті активно взаємодіє з хореографією, підкреслюючи ритм і динаміку танцювальних номерів. Вона не просто супроводжує дію на сцені, але й служить активним фоном для жвавих та веселих танцювальних номерів, які наповнені енергією та експресією.

Коли святкують літнє сонцестояння, музика стає ще більш мелодійною та радісною. Вона передає відчуття радості та щастя, які незрівнянно посилюються під час святкування цього дня. Світлий, живий ритм музики відтворює сонячне світло та тепло літнього дня, а мелодії переповнені позитивними емоціями і відчуттям безмежної свободи. Музика в цій сцені не просто супроводжує дію, вона слугує головним компонентом, що формує атмосферу сцени. Вона відображає дух свята та відзначення найдовшого дня року, коли сонце стоїть на найвищій точці і освітлює все навколо, наповнюючи світ яскравими кольорами та теплом.

Музичний супровід для третьої сцени «Осінь» в балеті «Сонцестояння» відіграє важливу роль у створенні відповідного настрою та атмосфери. Ця частина балету характеризується переходом від теплих і яскравих літніх мотивів до більш спокійних, меланхолійних осінніх мелодій. Музика цього другого акту поєднує в собі елементи класичної та народної музики, з використанням інструментів, характерних для української традиції, таких як бандура, скрипка, і сопілка. Вона включає як оркестрові твори, так і сольні номери, що підкреслюють зміну пір року та настроїв персонажів. Такий музичний супровід допомагає глядачам відчувати зміну пір року, пережити атмосферу осіннього періоду та зрозуміти емоційний стан персонажів балету.

В останій сцені, коли на сцену з'являється Мара та настає зима, музика змінює свій характер. Вона стає більш мрачною та драматичною, передаючи зміну настрою та атмосфери. Використання низьких тонів, повільних темпів та дискордантних звуків допомагає передати атмосферу загрози та небезпеки, що нерозривно пов'язані з приходом холодів. Ця музика відображає природний ритм зміни пор року, від весни до літа, від осені до зими - цикл життя, який несе в собі як радість від початку нового, так і сум від завершення старого.

Кожна сцена цього балету супроводжується своєю унікальною музикою, яка передає настрій та емоції героїв, створює атмосферу та допомагає глядачам краще зануритися в сюжет вистави. Через музику ми можемо відчувати всю гамму емоцій, які переживають персонажі: від радості та веселощів весняного свята, до суму та тривоги зимового періоду.

Детальний аналіз музичного супроводу балетної постановки «Сонцестояння» відкриває, як музика може стати потужним засобом виразності, що допомагає відтворити емоційний настрій в танці. Музика підкреслює динаміку руху, відтворює глибину символізму сюжету і стає ключовим елементом, що передає атмосферу та дух вистави. Це підтверджує, що музика є невід'ємною частиною балетної постановки, вона служить не лише фоном для танцю, але й активним елементом, що формує художній образ і атмосферу вистави. Через музику глядачі занурюються в емоційний світ героїв, відчувають їх радість, любов, страх та надію, що робить цю балетну постановку особливо емоційно насиченою та вражаючою. Таким чином, музичний супровід стає невід'ємним елементом балету, який забезпечує емоційне занурення глядача та глибоке сприйняття сюжету.

8. Світлове рішення

Світлове рішення для балету «Сонцестояння» відображає тонкість та вміння демонструвати гладкі переходи між чотирма актами, кожен з яких

представляє собою окремий сезон - весну, літо, осінь та зиму. Цей незамінний аспект сценічної реалізації допомагає ілюструвати атмосферу кожного сезону, відтворюючи їх унікальні відчуття, і допомагає глядачам більш глибоко зануритися в унікальний світ твору.

Перша сцена, весняна, є втіленням пробудження і відродження. Світлове рішення тут створює атмосферу ніжності і світлості, ненав'язливо огортаючи сцену. М'яке, світле освітлення, що ніби огортає сцену, імітує перші промені сонця, що пробуджують природу до нового життя. Світло тут відіграє важливу роль, ілюструючи перехід від темряви до світла, від зимового сну до весняного пробудження. Весняне світло, що витає у повітрі, є символом нового початку, відродження та надії.

Друга сцена, літня, представляє нам світлове рішення, яке стає набагато більш яскравим і насиченим, відображаючи високий пік сонячного сезону. Яскраве сяйво сонця, різноманітність кольорів, багатство і розмаїття літа - все це відображено у світловому рішенні. Різні відтінки та градієнти світла допомагають передати атмосферу життєрадості та енергії, що є такою характерною для цього сезону, повному життя й активності. Літня сцена демонструє силу життя, енергію, яка розтікається по всій планеті, виразність і відвагу кольорів та світла, які відображають найяскравіші моменти сезону.

У третя сцена, що відображає осінь, світлове рішення переходить до більш приглушеного і теплого стилю. Золотаві та багрянні відтінки, що домінують в цьому акті, ілюструють початок нового життєвого циклу. Осіннє світло, з його теплими та приглушеними відтінками, відображає наступність сезонних змін, наближення більш затишного періоду року. Воно створює атмосферу спокою та затишку, передаючи теплі, золотаві тони осінніх листів та приглушені відтінки раннього сутінкового неба. Це світло, що м'яко і тепло огортає сцену, носить в собі обітницю зміни, оголошує про новий початок, що настає після пишноти літа та перед зимовою сплячкою. Це є відображенням того моменту, коли

природа готується до зимового відпочинку, збирає сили для майбутнього пробудження.

Четверта сцена, зимова, характеризується холодними, блакитними тонами, які передають суворість та безкомпромісність зими. Світло в цьому акті стає більш приглушеним і м'яким, створюючи атмосферу затишку та спокою. Він ілюструє тишу і спокій зимового сезону, коли життя природи ніби замерзає, здається призупиненим. Останній сценічний момент, коли нове сонце народжується з темряви, освітлюється яскравим, теплим світлом, яке символізує початок нового життєвого циклу та надію на краще майбутнє. Це світло, що народжується з темряви, відображає надію на новий початок, на відродження життя після зимового сну.

Світлове рішення в балету «Сонцестояння» є важливою частиною візуального повідомлення, яка допомагає підкреслити зміну сезонів та настроїв у творі (див. Додаток 1). Воно використовує мову світла для створення емоційного та візуального контексту, передаючи глибокі емоції та допомагаючи глядачам зануритися в атмосферу кожного сезону. Кожен акт має свою унікальну світлову палітру, яка віддзеркалює сезонні зміни в природі і в житті людей. Це не лише відтворює атмосферу кожної пори року, але й додає глибини та відтінків настрою. Це допомагає глядачам більш глибоко відчувати та зрозуміти ритми природи та життя, дозволяє їм почути тихий гомін землі, відчувати її пульс, що відбивається в ритмічному чергуванні дня і ночі, сезонів та років. Це є важливим елементом відтворення атмосфери та настрою балету, що в свою чергу допомагає глядачам зануритися в унікальний світ твору, відчувати його глибину та багатство.

9. Костюми

Костюми першої сцени повинні відображати пробудження природи та перехід від зими до весни. Це ніжний, плавний перехід від студеної обійми зими

до квітучого, повного життя весни, який являє собою творчий виклик для дизайнера костюмів. Це не просто процес створення одягу, це передача повідомлення, ілюстрація переходу від одного сезону до іншого.

Лада, головний персонаж цієї сцени, яка символізує саму Весну в усій її красі і пишноті, вбрана в легку сукню, яка м'яко обіймає її фігуру, в пастельних відтінках зеленого та блакитного кольорів. Її наряд прикрашено детальною вишивкою у вигляді свіжих квітів та молодого листя, що відображає відродження природи після зимового сну (див. Додаток 2). Костюм Лади не просто одяг, це яскравий символ свіжості і початку нового життя, що наповнює все навколо. Це втілення весни на сцені.

Інші персонажі, такі як лісові дівчата та хлопчики, одягнуті в наряди з натуральних, екологічно чистих тканин, прикрашені яскравими весняними квітами та свіжим листям. Ці деталі додають їх вигляду додаткової живості та неповторності (див. Додаток 3). Кожен костюм, незалежно від того, наскільки невеликий чи великий персонаж, є важливою частиною загальної композиції, допомагаючи створити гармонійну картину весняного пробудження.

У другій сцені, коли літо в розпалі, костюми мають відображати всю палітру яскравості та тепла цього сезону. Мокошь, яка вже є впевненою в собі жінкою, носить вишукану сукню золотистих та сонячних відтінків, яка прикрашена майстерно вишитими сонячними променями та польовими квітами (див. Додаток 4). Цей наряд втілює в собі всю велич і багатство літнього сезону.

Хорс, що символізує сонце, одягнений у костюм золотисто-жовтого кольору, який акцентує його сонячну природу і відображає тепло літніх днів (див. Додаток 5). Його костюм ніби промені сонячним теплом, стаючи втіленням самого сонця на сцені.

Селяни, в свою чергу, носять традиційний одяг яскравих кольорів з елементами народної вишивки, що відображає настрій святковості та радісну атмосферу літнього сонцестояння. Їхній одяг також слугує відображенням

життєвої енергії та краси літнього сезону. Кожен персонаж і його костюм – це важлива частина загального образу, що допомагає глядачеві відчутти всю теплоту і яскравість літнього сезону.

У третій сцені балету «Сонцестояння», костюми для якого мають підкреслити велич і багатство природи, що готується до зимового сну, особливу увагу приділено деталям та символіці.

Велес, могутній бог і втілення осені, одягнений у костюм насичених коричневих та золотих відтінків. Ці кольори відтворюють глибокі тони землі і золотисті відтінки осінніх листків, що падають на землю, готуючись до зимового сну. Його наряд прикрашено вишивкою у вигляді опалого листя, яка відображає зміну сезонів та ритм життя природи.

Селяни, зображені як працьовиті люди, що живуть в гармонії з природою, одягнені в традиційний осінній одяг. Їхні костюми включають елементи, що символізують урожай та достаток, такі як вишиті плоди та колоски. Це відображає їхнє почуття вдячності за щедрі дари осені.

У четвертій сцені, коли зима вже повністю вступає в свої права, костюми мають передавати холод та суворість цього сезону. Мара, богиня зими, одягнена в довгу, темну сукню, прикрашену срібними і крижаними елементами. Ці деталі підкреслюють її холодну та жорстоку природу, а також її владу над зимовим періодом.

Її підопічні, втілення холоду та морозів зими, носять темні костюми, що символізують темряву та холод. Ці костюми відображають суворість зимового сезону, наповненого викликами.

Хорс, бог сонця, який втрачає свою силу взимку, одягнений у простий білий костюм. Цей наряд підкреслює його слабкість та крихкість перед лицем зими, ілюструючи циклічність природи та зміну сезонів.

Селяни, представники простого народу, що виживають під час суворої зими, носять костюми темних відтінків. Ці костюми відображають складність та

суворість зимового періоду, переповненого випробуваннями і викликами. Це відображає їхню витривалість та здатність пристосуватися до змін у природному середовищі.

10. Характеристика персонажів

Балет «Сонцестояння» представляє низку унікальних персонажів, кожен з яких символізує різні аспекти природи і життєвих циклів. Ці персонажі, взяті зі славянської міфології, представляють собою втілення сил природи і пір року.

Мокошь — це богиня, яка втілює в собі всі аспекти материнства і родючості на найглибшому рівні. Ця богиня є символом всього жіночого начала в своєму найчистішому вигляді. Її велич та ніжність, на перший погляд, створюють різкий контраст, але водночас ці характеристики гармонійно доповнюють одне одного, створюючи її унікальний образ. Мокошь не просто богиня, вона є оберігачем землі і природних законів, що керують циклічністю пір року. Її відображення як символу родючості, гармонії та життя є одним з ключових мотивів балету. Це підкреслює її важливість та вплив на всі процеси природи.

Хорс — це могутній сонячний бог, втілення чоловічого начала у всій його красі та силі. Він втілює не тільки фізичну, але і духовну силу сонця, даруючи світу світло і тепло, без яких неможливе існування і розвиток всього живого. Образ Хорса в балеті є наповнений незупинною енергією та життєвою силою, яка заряджає всіх навколо. Він стоїть як символ створення, зростання та прогресу, підкреслюючи його глибокий вплив на всі живі істоти і процеси природи.

Мара — це богиня зими і смерті, одна з ключових негативних персонажів балету. Вона уособлює холод, темряву і смерть, стаючи протилежністю Мокошь і Хорса. Мара символізує всі ті загрози та виклики, з якими героям балету доводиться зіткнутися та подолати для відновлення життя і світла. Її образ

підкреслює темну сторону життєвого циклу, що водночас викликає страх та викликає на боротьбу за життя.

Лада — це богиня весни, втілення життєдайної сили природи. Зі своєю неймовірною енергією, вона пробуджує землю від довгого та холодного зимового сну, відкриваючи новий цикл життя. Лада представляє початок нового життя, відродження та оновлення природи. В балеті, її образ наповнений ніжністю, молодістю та свіжістю, надаючи йому легкості та елегантності. Її поява на сцені втілює відновлення, рух вперед і надію на нове життя, викликаючи в глядача відчуття радості і оптимізму.

Стрибог — це символ закінчення літа і початку осені. Він зображається як візерунок життя, який, незважаючи на свій вік, продовжує приносити дари природи, символізуючи перехід до нового сезону. У балеті, образ Стрибога пов'язаний з урожайністю, щедрістю і достатком, підкреслюючи значення збору врожаю та завершення літнього сезону. З його приходом закінчується літо, і починається новий цикл природи, що відкриває двері до нового сезону змін.

Велес — це символ осені, персоніфікація прохолоди і підготовки до зими. Він віддзеркалює зміну пір року і необхідність адаптації до нових умов, що приносить осінь. В балеті, образ Велеса асоціюється з мудрістю і зрілістю, він символізує необхідність прийняття змін і підготовки до нового етапу. Він показує, що незважаючи на виклики, що приносить осінь, вона також приносить мудрість та зрілість.

Хлопчик — це символ нового сонця, яке народжується в день Йоль. Він представляє собою переродження, надію на повернення світла і тепла після довгих місяців зими. Його образ у балеті несе в собі молодість, невинність і потенціал. Енергія і відкритість нового життя відображається у його образі, наповнюючи сцену світлом і надією.

Ці персонажі взаємодіють між собою протягом усього балету, створюючи багатогранний і динамічний наратив, що відображає цикл життя і смерть, зміну

пiр року i вiчну боротьбу мiж свiтлом i темрявою. Балет «Сонцестояння» - це метафора вiчного циклу життя i змiни, боротьби i гармонiї, любовi i смертi, що вiдбувається в природi. Кожен персонаж вiдiграє свою унiкальну роль у цьому великому танцi життя, пiдкреслюючи значення кожного сезону та їх вплив на життєвий цикл.

11. Хореографiчні малюнки

Акт 1

Картина 1: Весна

- Сцена: Весняний лiс на свiтанку. Розтанулий снiг, першi пролiски, спiв птахiв.
- Хореографiя: Центральна сцена з таємничим алтарем iз зображенням «колеса року». Дiвчата, що уособлюють 4 пори року (Весна, Лiто, Осiнь, Зима), танцюють навколо «колеса». Пiсля удару дзвону Весна (Лада) наказує зимi (Мара) вiдступити. Танцювальний конфлiкт мiж Марою та iншими порами року, де зима поступається мiсцем веснi. Лада танцює свiй весняний танець, разом з нею танцюють лiсовi звiрi.
- Кульмiнацiя: Поява маленького хлопчика, який приєднується до Лади.

Картина 2:

- Сцена: Село, перше тепло, свято.
- Хореографiя: Люди радiють, палять вогнища, дiти грають. Мокошь у образi юної дiвчини приєднується до свята. Мокошь i Хорс танцюють символiчний танець взаємодiї жiночого i чоловiчого начала. Селяни танцюють навколо «травневого дерева», обгортаючи його стрiчками. Закохана пара iде в каретi.

Картина 2: Лiто

- Сцена: Святкування лiтнього сонцестояння.

- Хореографія: Селяни палять ватру, грають на музичних інструментах, дівчата плетуть вінки і виконують танець з вінками, пускають їх річкою. Хлопці та дівчата танцюють парні танці.
- Кульмінація: Мокошь у образі дорослої жінки танцює з вогнем, зачаровуючи Хорса. Танцювальна церемонія вінчання, де Хорс вдягає Мокошь вінок з трав. Вони клянуться у вічному коханні та стрибають через вогонь.
- Сцена: Закінчення літа.
- Хореографія: Поява Стрибога та його помічників, які роздають дари природи. Літній танець Мокошь і Хорса, який завершується появою осіннього Велеса. Осінні вітри та перші прохолодні танці з символами осені.

Акт 2

Картина 3: Осінь

- Сцена: Зустріч богині та бога у похилому віці.
- Хореографія: Хорс слабшає, хореографічне відображення хвороби. Поява Мари і Велеса, які беруть Мокошь до потойбічного світу. Мара кружляє біля ліжка хворого Хорса, підготовка до останнього бою.
- Кульмінація: Танцювальний бій Хорса та Мари. Хорс програє і помирає. Мокошь іде зі сцени, Мара тріумфує.
- Сцена: Святкування Самайну.
- Хореографія: Селяни переодягаються у темні костюми, роблять підношення. Танцювальна боротьба з темрявою та силами Мари. Поява Мокошь з першим променем сонця, яке приносить хлопчик із сонячним смолоскипом. Танцювальна перемога над темрявою, зима поступається весні.

Картина 4: Зима

- Сцена: Підготовка до Йоля, найкоротший день у році.

- Хореографія: Селяни готують вогнище, святкують. Мара намагається перешкодити, але люди не здаються. Боротьба триває всю ніч. Поява Мокошь з першим променем сонця, веде хлопчика з сонячним смолоскипом, який розганяє темряву.
- Кульмінація: Падіння Мари на коліна, танець пор року навколо «колеса року». Коло замкнулося, весна приходить знову.

Таким чином, хореографічні малюнки балету «Сонцестояння» відображають цикл пор року, боротьбу добра і зла, перемогу світла над темрявою та вічне повернення весни.

ВИСНОВКИ

У підсумку, дослідження двохактної вистави «Сонцестояння» демонструє, як сучасна хореографія може поєднуватися з багатою культурною спадщиною та народними традиціями. Ця вистава не лише представляє художню цінність, але й відіграє важливу роль у збереженні та популяризації української культурної спадщини.

Балет «Сонцестояння» ефективно використовує новаторські підходи до сценографії, музичного супроводу та світлового рішення, щоб створити унікальний і захоплюючий досвід для глядачів. Кожен аспект постановки – від костюмів до хореографічних малюнків – сприяє глибокому зануренню в атмосферу стародавніх обрядів та міфів.

Особливу увагу заслуговує тематичне ядро вистави, що полягає у циклічності природи та боротьбі світла з темрявою. Це дозволяє не тільки продемонструвати естетичну красу хореографічного мистецтва, але й підкреслити важливі духовні цінності та символику, які є актуальними і сьогодні. Вистава акцентує увагу на гармонії між людиною та природою, нагадуючи про важливість екологічної свідомості та бережливого ставлення до навколишнього середовища.

Балет «Сонцестояння» також висвітлює важливі соціальні та культурні проблеми. Через символічну боротьбу між світлом і темрявою, життям і смертю, він відображає актуальні питання сучасного суспільства, такі як екологічні виклики, збереження культурної спадщини та пошук гармонії в світі, що швидко змінюється. Це мистецьке творіння закликає до об'єднання зусиль у подоланні криз та проблем, що стоять перед людством.

Інноваційний підхід до творчості в «Сонцестоянні» полягає в інтеграції різних форм мистецтва для створення унікального художнього продукту. Постановка включає в себе не лише танець, але й музику, сценографію, візуальні ефекти та інші елементи, що в сукупності створюють багатогранний та

зворушливий виступ. Цей цілісний підхід дозволяє захопити широке коло глядачів, незалежно від їх віку чи персональних смаків, роблячи балет доступним та цікавим для більш широкої аудиторії.

Балет «Сонцестояння» є не лише шанобливим відображенням культурної спадщини, але й втіленням сучасних мистецьких і технологічних тенденцій. Він з'єднує в собі багатство традицій і новітні досягнення мистецтва, стає своєрідним мостом між минулим і майбутнім. Це робить балет не лише актуальним, але й важливим засобом культурної комунікації, здатним об'єднувати людей навколо спільних цінностей і прагнень.

У завершенні можна підкреслити, що «Сонцестояння» є яскравим прикладом того, як сучасне мистецтво може бути засобом для відтворення і передачі культурних традицій, збагачуючи їх новими формами та значеннями. Ця вистава не лише представляє високу художню цінність, але й має глибоке соціальне та культурне значення, сприяючи збереженню та популяризації української культурної спадщини, а також стимулюючи до роздумів над важливими питаннями сучасності.

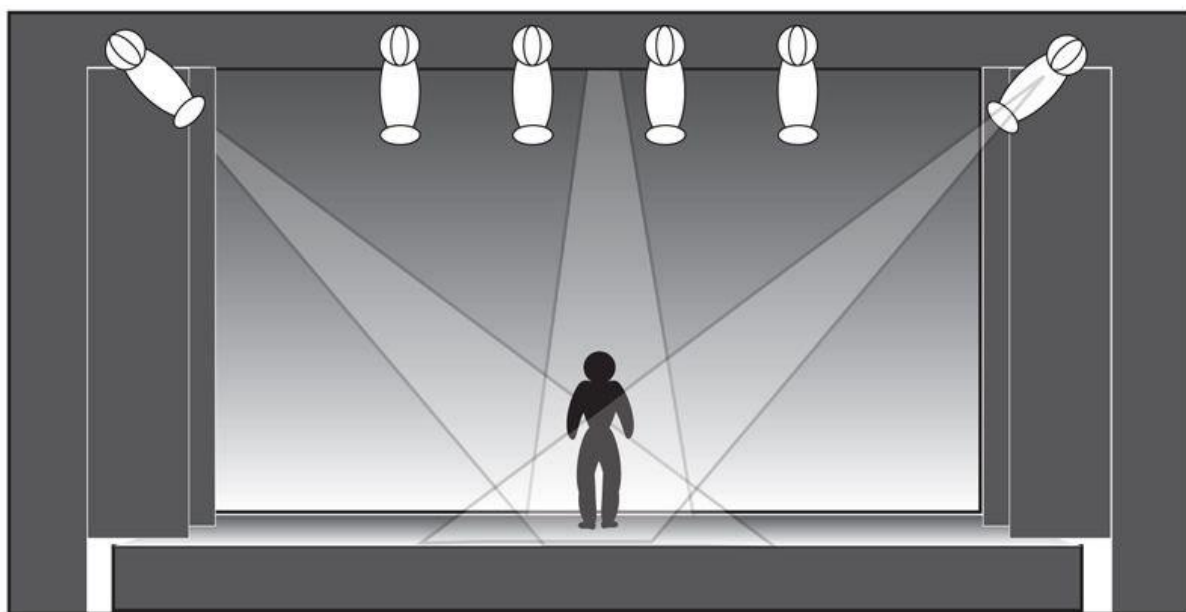
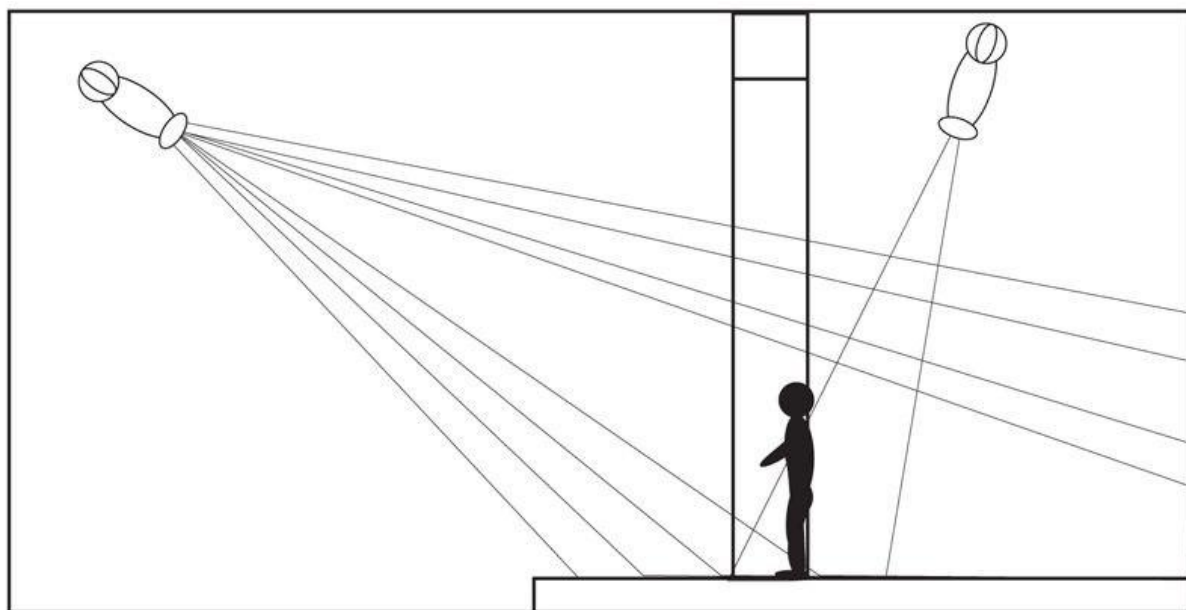
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Асадчева Т. Балет «Лісова пісня» Михайла Скоруського – вершина української балетної спадщини [Електронний ресурс] / Тетяна Асадчева // Вечірній Київ. – Режим доступу: <https://vechirniy.kyiv.ua/news/50071/>. – Назва з екрана.
2. Коппелія [Електронний ресурс] // ХНАТОБ. – Режим доступу: <http://www.hatob.com.ua/ukr/koppeliya> (дата звернення: 10.06.2024). – Назва з екрана.
3. Сценографія – створення ілюзії уявного простору [Електронний ресурс] // History. – Режим доступу: <https://uahistory.co/pidruchniki/jeleznyak-art-7-class-2015/4.php> (дата звернення: 12.06.2024). – Назва з екрана.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Схема освітлення сцени

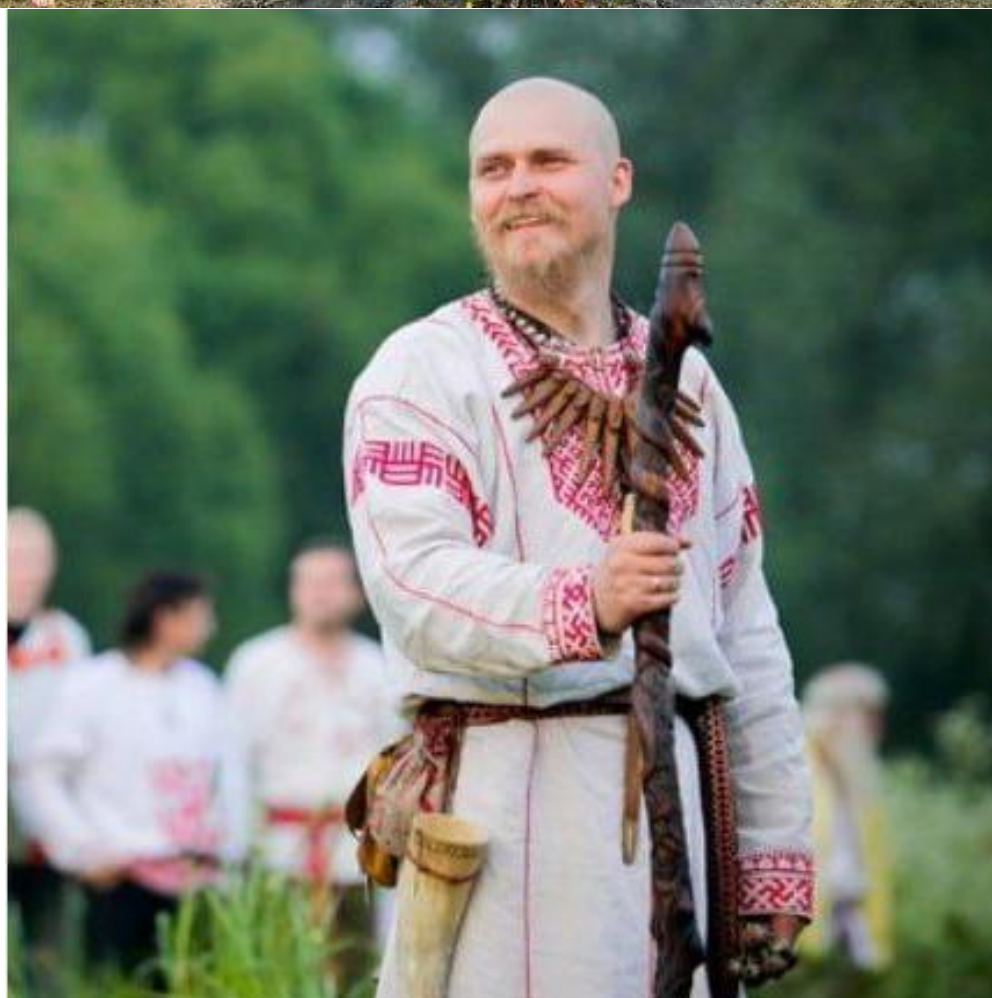

Додаток 2
Костюм Лади

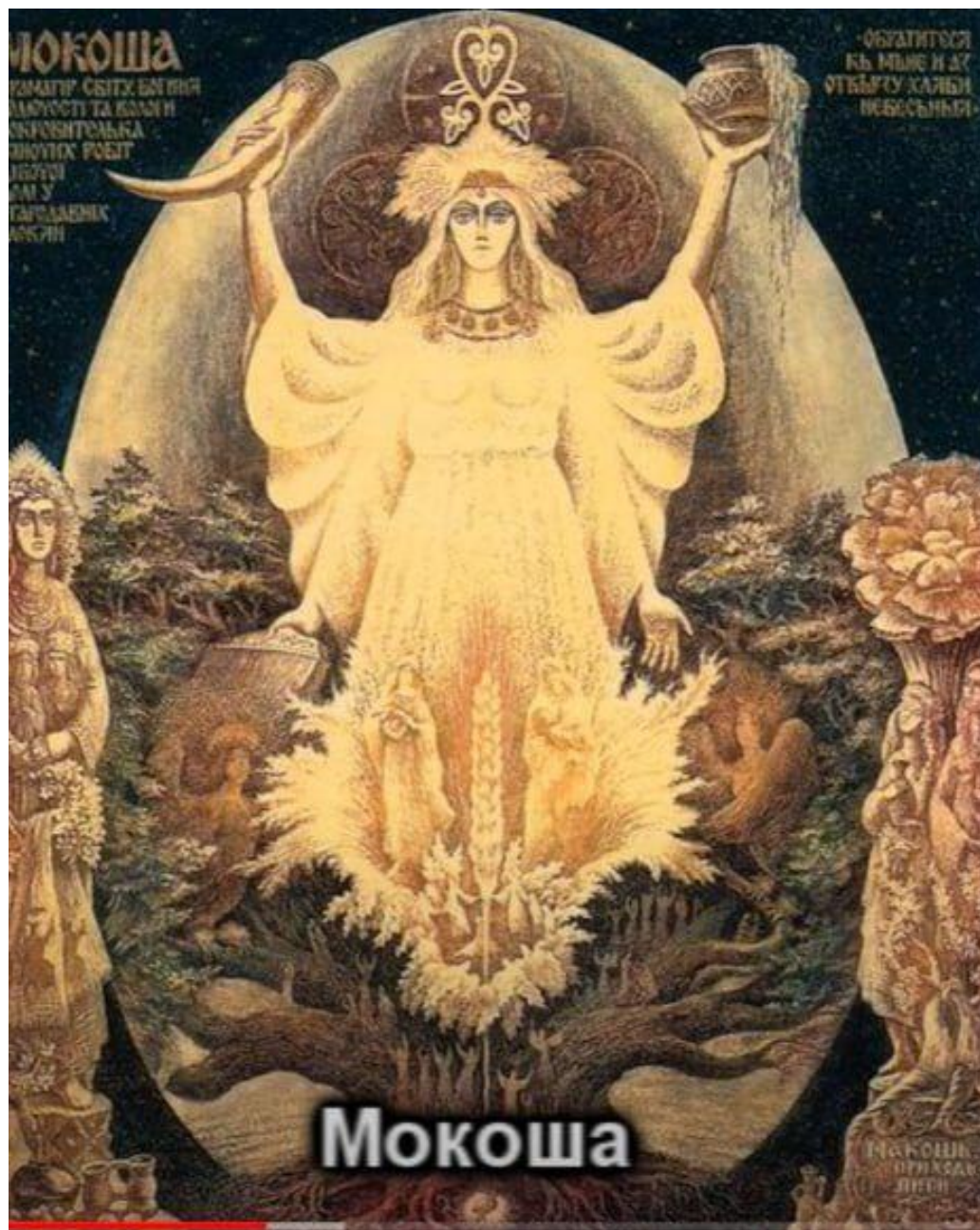

Додаток 3
Образи села

Додаток 4

Костюм Мокоши

Додаток 5
Костюм Хорса

